

inordinatum desiderium præsciendi futura, quæ a Dei dispositione pendent, repressit Christus, docuitque non pertinere ad homines ea investigare, nec velle cognoscere, nisi quatenus ea Deus voluerit revelare. Ex quo recte etiam infertur, incerta nobis esse tempora adventus Domini, quia nihil de numero annorum durationis mundi nobis revelatum est. Et hoc est quod præcipue Augustinus in illis locis agit et intendit. Sub adventu autem Domini comprehendit etiam signa proxima adventus ejus, et inter ea ponit interdum Antichristi persecutionem, ut in lib. 18 de Civit., cap. 53, postquam dixit: *Illam sane novissimam persecutionem, quæ ab Antichristo futura est, præsentia sua ipse extinguet Jesus*, etc., subjungit: *Hic quæri solet quando istud erit, importune omnino*. Et statim inducit verba Christi: *Non est vestrum nosse tempora*, etc. Et in dicta epist. 80, dicit Paulum tradidisse nobis, *Antichristum manifestum futurum, et interficiendum ore Domini Jesu Christi*. Sed post quantum temporis (inquit) hoc sit futurum, nec saltem obscure locutus est. Itaque tempora usque ad Antichristum incognita esse contendit Augustinus; post manifestatum autem Antichristum, non negat Augustinus, ab his qui illum cognoverint, et Scripturas intellexerint et consideraverint, posse cognosci quam brevi tempore sit jam tunc mundus duraturus.

28. Unde quod in eadem epist. 80 paulo post subjungit: *Quod autem de signis evangelicis et propheticis, quæ quotidie fieri cernimus, propinquum Domini adventum sperare debeamus, quis negat? Quotidie quippe magis magisque fit proximus. Sed quanto intervallo propinquet, hoc dictum est, non est vestrum scire*, hoc (inquam) de signis remotis secundi Domini adventus intelligendum puto, non de proximis, de quibus inferius ait: *Puto quod non erunt sic, quando erunt quæ in Evangelio prædicta sunt signa in sole, et luna, et stellis, et in terris pressuræ gentium*, quæ ipse allegorice de persecutione Ecclesiæ tempore Antichristi interpretatur. Tunc ergo poterunt sapientes fidelium brevitatem residui temporis usque ad judicium præcognoscere. Neque agent contra verbum Christi: *Non est vestrum nosse tempora*, quia non per humanas conjecturas aut naturalia signa, nec per singularem revelationem aut inordinatam curiositatem illam cognitionem inquirent; sed per revelationem in Scriptura factam videbunt impleri quod prædictum est. Sicut enim

in primo suo adventu quædam signa Deus dedit, quibus a sapientibus cognosci poterat, vel jam factum esse, vel brevi tempore distare, antequam fieret, et post certum annorum numerum, saltem per hebdomadas Danielis, licet semper dies et hora fuerint ignorata, ita cum proportionem intelligendum est in secundo.

29. *Explicatur locus ex 1 Petr. 5. — Vigilandum nobis ob demonis insidias et mortis incertitudinem.* — Ad quartum, ex verbis Petri: *Sobrii estote*, respondeo imprimis, Petrum ibi non agere de incertitudine mortis vel judicii, sed de certa et quotidiana demonis persecutione, qua homines ad peccatum trahere conatur, circuit, quærens quem decoret; hanc enim causam adduxit Petrus, ob quam sobrios nos esse et vigilare monebat. Et ad hoc passim allegantur a Patribus illa verba, et res est adeo perspicua, ut superflua sit probatio. Unde licet alicui esset revelata hora mortis vel judicii, nihilominus necessarium esset illi consilium Petri; imo, si sciret, quo certius appropinquare diem judicii agnosceret, eo magis vigilaret, et sobrius esset, ne a dæmone vinceretur. Adde vero ulterius, licet illud consilium datum esset a Petro propter incertitudinem mortis vel judicii, nihil nobis ob stare, nam Christus Dominus licet aliquando nos moneat *vigilare, ne intremus in tentationem*, Matth. 26, alibi sæpe similem vigilantiam admonet propter mortis incertitudinem, ut in parabola de virginibus, et alibi frequenter. Unde sicut diximus circa dictam parabolam, illam incertitudinem non solum a nobis non excludi, verum etiam nec ab hominibus futuris tempore Antichristianæ persecutionis, ita dicendum esset de his verbis Petri, etiam si in illo sensu dicta fuissent, quia semper homines de die suæ mortis et judicii incerti erunt.

30. *Eodem modo alia Scripturæ loca exponuntur.* — *Cum mors venit, ut fur tunc etiam judicium venit.* — Ad cætera testimonia, quæ continent sententiam et comparisonem illam, quod *dies Domini veniet ut fur*, dico imprimis, illam non solum ad judicium universale, se etiam ad diem mortis et privati uniuscujusque judicii referendam esse, ut sapienter docuit Augustinus, dicta epist. 80. Ubi etiam ita exponit verba Marci 13, ubi post longum sermonem de die universalis judicii, concludit Christus: *Vigilate ergo (nescitis enim quando Dominus domus veniet, sero, an media nocte, aut galli cantu, aut mane), ne cum venerit, repente*

inveniat vos dormientes. Probatque optime, quia verba illa omnibus nobis dicta sunt, sicut Christus subjungit: *Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate*. Dies autem universalis judicii non inveniet nos et omnes homines in hac vita, ut propter illius incertitudinem oporteat nos omnes vigilare; ergo unicuique hoc dicitur propter suum privatum, ne illi ut fur veniat: *Quod unusquisque (ait Augustinus) debet etiam de die hujus vitæ suæ novissimo formidare*. Cur autem hoc monuerit Christus, cum de universali judicio sermonem fecisset, hac ratione et verbis exposuit Augustinus: *In quo enim quemque invenerit suus novissimus dies, in hoc cum comprehendet mundi novissimus dies, quoniam qualis unusquisque in hoc die moritur, talis in illo die judicabitur*. Et infra: *Tunc ergo unicuique veniet dies ille, scilicet, universalis judicii, cum venerit ei dies, in quo talis hinc exeat, qualis judicandus est illo die*. Unde recte colligitur, unicuique in tantum venire diem judicii ut furem, in quantum dies mortis venit ut fur; nam ut etiam ait Augustinus: *Illud imparatum inveniet dies ille, quem imparatum inveniet vitæ suæ ultimus dies*. Eodemque modo de privato judicio explicuit comparisonem illam Oecumen., 1 Thess. 5.

31. *Mors ipsa non omnino ut fur venit.* — Non dicitur autem mors venire ut fur, quia omnibus sit repentina; nam, licet dies et hora ejus incerta sint, ordinarie instare præcognoscitur, et præcedunt signa non solum generalia, sed etiam specialia, quæ nos possunt ad vigilandum excitare, ne mors noctu, id est, dormientibus et imparatis nobis tanquam fur veniat; tamen quia etiam ipsa specialia signa mortis repente solent evenire, et tunc vix potest homo se ad mortem præparare, ideo mors, ut præviis suis præcursoribus conjuncta, dicitur venire ut fur. Hinc ergo etiam dies universalis judicii dicitur ventura ut fur, nobis quidem mediante nostro particulari judicio, ut exposuit Augustinus; illis vero, qui in illis ultimis temporibus vivent, quia dies illa cum suis proximis signis repente incipient, ut cum Ambrosio supra dixi. Nihilominus tamen non erit tam repentinus ille dies, quin per signa antecedentia sint homines, qui tunc vixerint, excitandi ut vigilant, et se præparent ne illos imparatos inveniat. Unde Paulus, in eodem loco, 1 Thess. 5, ut ibidem Oecumen. notat, alio exemplo mulieris prægnantis hoc declaravit, dicens: *Tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in*

utero habentis, et non effugiet. Partus enim in se spectatus non est omnino repentinus, nam præcedunt dolores, quæ sunt illius appropinquantis signa; tamen dolores ipsi repente veniunt, et ideo antea oportet præparari, alias magnum imminet periculum, et sic partus suis doloribus conjunctus dici potest venire ut fur, quia dies et hora ejus semper sunt incerta, et dolores ejus repente incipiunt; ita ergo de die judicii intelligendum est.

32. *Mors imparatis ut fur venit.* — Addit denique Augustinus, epist. 80, diem Domini non omnibus, sed imparatis ac dormientibus, ut furem esse venturum. Quod egregie colligit ex illis Pauli verbis: *Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tanquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis, et filii diei, non sumus filii noctis, neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri, sed vigilemus, et sobrii simus*. Igitur dormientibus, et rebus hujus mundi intemperate utentibus dies ille veniet ut fur; non autem vigilantibus et se præparantibus. Quia, licet ignorent illius judicii tempus, diem et horam, non ignorant tamen proxime instare, vel in se, vel in particulari judicio uniuscujusque, et ideo vigilant ne illos dies illa tanquam fur comprehendat. Unde quod ibidem ait Paulus: *Cum dixerint pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus*, etiam de illo tempore, in quo Antichristi persecutio grassabitur, et proxima judicii universalis signa videri incipient, Augustinus intelligit, dicitque illos, qui sanctos tribulabunt, dicturos esse, *pax et securitas*, eisque tanquam furem venturum repentinum interitum; eos autem, qui persecutionem patientur, id est, filios Ecclesiæ, partim esse timore magno afficiendos juxta illud: *Arescentibus hominibus præ timore, et expectatione eorum, quæ supervenient universo orbi*, quod maxime continget fidelibus peccatoribus, qui minus paratos eo tempore sese invenient; partim esse spe sublevandos, juxta illud: *Surgite, et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra*, quod his eveniet, qui sancte vixerint, et sobrii ac vigilantes inventi fuerint.

33. *Quamvis definitum sit tempus a morte Antichristi, dies judicii recte dicitur ignorari.* — Hæc autem omnia sic intellecta impleri optime possunt, etiam si tempus, quo Antichristus persecuturus est Ecclesiam, et quod inter mortem ejus, et adventum Domini intercedet, certum ac definitum, et in Scripturis

revelatum sit. Nam hoc non obstante, homines mali et persecutores Ecclesiæ dicent: Pax et securitas, saltem toto tempore ante mortem Antichristi, quo tempore eis repentinus veniet interitus, et dies Domini, ut fur, et adhuc post diem interfectionis Antichristi, multitudo infidelium in sua ignorantia et incogitantia permanebit, et plures etiam ex credentibus mysterium ignorabunt, et male antea viventes in eadem consuetudine perseverabunt, donec signa iudicii incipient, quando vehementer timebunt, et licet diem certum suæ mortis vel iudicii venturi non agnoscant, nihilominus vel inviti intelligent diem Domini instare, quando vix poterunt sese ad illum præparare, et ideo illis etiam dies Domini veniet ut fur. Electis autem et justis non ita veniet, quia Christi et Prophetarum verba intelligentes et præ oculis habentes, divinaque gratia excitati et adjuti, spe gaudentes iudicem expectabunt.

CAPUT IX.

ALTERI DIFFICULTATI OCCURRENDO, TEMPUS REGNI ANTICHRISTI ET INITIUM EJUS AMPLIUS DECLARATUR.

1. *Antichristum nondum venisse.* — Ex his quæ præcedentibus capitibus disputavimus, solum concluditur neque præcessisse neque inchoatam esse Antichristi persecutionem; si enim præcessisset, jam mundus iudicatus fuisset; et si esset inchoata, intra breve tempus consummandus esset, quod est incredibile, quia neque aliqua persecutio nunc est acerbior quam præteritis temporibus fuit, nec iuge sacrificium publice in Ecclesia celebrari cessavit, et alia signa diem iudicii antecessura, quæ prædicta sunt, partim non sunt completa, partim nondum apparere incœperunt, et longius tempus requirunt, ut compleantur, ut prædicationis Evangelii per totum orbem consummatio, divisio imperii Romani in decem regna, ejusque integra destructio, et aliqua similia, quæ intra quatuor annorum tempus expectari non possunt. Unde omnia bella, hæreses, et alia orbis mala, quæ hactenus patimur, nostrique majores experti sunt, ad illa pertinent, de quibus Christus dixit: *Audituri estis prælia, et opinionones præliorum; multi venient in nomine meo, et multos seducent, multi pseudoprophetæ surgent, scandalizabuntur multi, tradent vos in*

*tribulationem, et occident vos*¹, etc. Et nihilominus adjungit: *Videte ne turbemini, oportet enim hæc fieri, sed nondum statim finis.* Hæc enim omnia videmus et esse nunc, et fuisse olim in Ecclesia, et cum eadem rerum vicissitudine diuturno tempore. Ipse ergo rerum humanarum et Ecclesiæ status cum prophetiis conjunctus evidenter ostendit non esse finem mundi ita propinquum, ut intra tempus præfinitum et abbreviatum illius ultimæ tribulationis consummandus sit; ergo manifestum est tempus persecutionis Antichristi nondum inchoatum esse.

2. *Proponitur difficultas de initio regni Antichristi.* — Superest vero difficultas, quia ex hoc principio non est demonstratum nondum venisse et regnare cœpisse Antichristum, quia regnum ejus diuturnius futurum est, et non constat quantum durabit, nec quanto tempore ante diem iudicii incipiet. Eo vel maxime quod non est etiam revelatum, an regnum illud antichristianum unius tantum hominis et regis futurum sit, an plurium in eodem throno sibi succedentium. Nam, licet ostensum sit, proprium Antichristum futurum esse unicum tantum singularem hominem, non tamen inde concluditur necessario futurum esse unicum regem in suo regno seu throno; poterit enim esse unus ex multis in eodem throno sibi succedentibus atque regnantibus, et ab illo denominabitur illud Antichristi regnum, et sic fieri poterit ut thronus Antichristi, seu regnum Antichristi sit inchoatum, et in mundo prævaleat, licet in illo nondum sederit unicus ille et proprius Antichristus. At vero si hoc totum concedatur, enervabitur argumentum contra hæreticos, saltem quoad eam partem, qua contendunt regnum, et thronum Antichristi jam incœpisse.

3. *Prima responsio, regnum Antichristi intra triennium cum semisse terminandum.* — Huic difficultati duobus modis occurrere potest: unus est, asserendo non solum persecutionem, sed etiam absolute et simpliciter regnum et imperium Antichristi duraturum esse solum per dictum tempus trium annorum cum dimidio. Fundarique potest responsio, quia plures ex Patribus allegatis ita loqui et sentire videntur. Irenæus et Hyppolitus absolute dicunt, regnaturum Antichristum tribus annis cum dimidio. Augustinus etiam ait, Antichristi sævissimum regnum exiguo tempore duratu-

¹ Matth. 24.

rum. Eodemque fere modo Victorinus loquitur, et multi alii præsertim ex modernis, ut Bellarmin., lib. 3 de Rom. Pontifice, cap. 8; et Ribera, in cap. 8 Apocalyps. Potestque ex Scriptura deduci, quia illa indifferenter loquitur de Antichristo, illique solum triennium et menses aliquot ad regnandum tribuit, neque inter ejus regnum et persecutionem distinguit; ergo nec nos distinguere possumus, nec habemus fundamentum quo plus temporis ad regnandum quam ad præliandum contra Christum illi tribuamus. Præsertim quia Scriptura dicit, dæmonem totam suam virtutem et potestatem illi communicaturum; dæmon autem non indiget multis temporum moris ad regna hominum debellanda, si a Deo permittatur; permittetur autem illo tempore ut libere agat, propter quod dicitur *solvi modico tempore*, Apoc. 20; et cap. 12 dicitur: *Vae terræ et mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quia modicum tempus habet.* Ergo non est cur regnum Antichristi, quod veluti regnum diaboli futurum est, diuturnius cogitetur.

4. *Responsio illa improbat.* — Nihilominus responsio hæc non potest satisfacere, nam, ut attigi in 2 tomo tertiæ partis, disp. 54, sect. 5, licet de monarchia Antichristi recte declarata vere dici possit, tantum esse duraturam illo tempore quadraginta duorum mensium, utique ab eo tempore quo, extinctis tribus regibus, et superatis aliis septem seu cæteris totius orbis Romani, vel etiam christianis regibus, solus incipiat dominari, nihilominus necessarium est ut tempus vitæ et regni ejus futurum sit diuturnius. Et de tempore quidem vitæ id est per se manifestum, quia nascetur infans more aliorum hominum, et paulatim crescet, et per multos annos ad ætatem adultam perveniet, antequam regnatus sit. Maxime quia (ut infra dicam) non habebit regnum hæreditario jure, sed per tyrannidem et fraudem illud usurpabit, quod nisi in adulta ætate facere non poterit.

5. *Tempus regni Antichristi determinate ignotum est.* — *Regni tempus longius erit quam persecutionis.* — De tempore autem regni, expressius quam alii hoc attigit Benedict. Pereira, lib. 15 in Daniel., non longe a medio, § *Cæterum*, etc., et ait, licet de tempore quo est Antichristi persecutio duratura, ex Scriptura constet, nihilominus, *quamdiu* (ait) *simpliciter Antichristus regnaturus sit, a nullo, quod ego sciam, traditur, et nulli opinor mortalium fuisse compertum.* Et statim tacite

explicat Patres proxime allegatos, ut loquantur de Antichristi duratione, ab eo tempore ex quo *incipiet atrociter et crudeliter insectari sanctos, ipsisque prævalebit.* Et videtur sententia hæc fuisse Lyrani, Daniel. 12, nam circa illa verba: *Et a tempore ex quo ablatum fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit abominatio in desolationem*, etc., inquit: *Hic Angelus instruit Danielem de termino a quo sunt computandi tres anni cum dimidio.* Et infra: *Ab illo sunt computandi dies mille ducenti nonaginta.* Unde inferius colligit, *tres annos persecutionis Antichristi non esse computandos ab illo tempore quo se incipiet ostendere, et aliquos ad se attrahere, sed ab illo tempore quo jam erit tantæ potestatis, quod se exhibebit adorandum hominibus, et quo fideles non audebunt publice celebrare sacrificium.* Et certe, si verba aliquorum Patrum attente expendantur, non plus significant. Ait enim Lactantius: *Dabitur ei desolare orbem mensibus quadraginta duobus.* Ephrem vero ait: *Postquam tria tempora cum semi impleta fuerint potestatis et operationis scelesti Antichristi*, etc. Et similiter Hieronymus, Daniel. 7: *Tribus annis et sex mensibus Sancti potestati Antichristi permittendi sunt.* Augustinus item, lib. 2 de Civit., c. 8, solum dixit, *tempus, pro quo solvendus est Satanas, futurum trium annorum cum dimidio*, et cap. 23, non absolute regnum, sed *sævissimum regnum Antichristi dixit exiguo tempore duraturum.*

6. *Probat ex Daniele.* — Denique ex ipsa Scriptura videtur hæc sententia satis probari, primo, quia Daniel, cap. 12, expresse designat initium illius temporis dierum mille ducentorum nonaginta, scilicet, *a tempore in quo ablatum fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit abominatio in desolationem.* At non est verisimile, illud ipsum futurum esse initium regni et præliorum Antichristi, quia tam magna acerbitas persecutionis, quæ a publico sacrificio Christianos abstinere cogat, et ingens audacia sedendi in templo, tanquam sit Deus, quæ est abominatio desolationis, supponunt magnam potentiam, et regnum satis superbum et amplum; ergo duratio regni Antichristi non potest claudi illa brevi duratione. Consonatque ordo narrationis Joannis, Apocal. 13, ubi prius ait: *Vidi de mari bestiam ascendentem, quam esse Antichristum fere omnes intelligunt, et subjungit: Et dedit illi draco virtutem suam, et potestatem magnam.* Et postea: *Admirata est universa terra post bestiam, utique propter victorias et signa mi-*